

Leden

Leden, zima. Krajina beskydských kopců je zafoukána a zamražena lehkým prachovým sněhem, který však působí spíše bílošedým než čistě bílým nádechem. Asi je to odleskem od stejně bílošedé oblohy, kde se přímé slunce neukázalo už několik týdnů. Nepanuje žádná extrémní zima, ale je nevlídno a zebivo. Snad proto lyžuje na sjezdovce jen hrstka lidí, kterým se snaží zpříjemnit náladu kiosky s teplými nápoji a taky všudypřítomné rádio pouštěné do tlampačů, kde právě dvojice moderátorů vtipkuje o tom, že probíhající dny jsou statisticky vyhodnoceny jako nejdepresivnější období roku.

Ta žena jej upoutala od prvního momentu. Ne, že by byla vyloženě krásná nebo přitažlivá. Tělo zabalené do péřové bundy, nos od zimy nepěkně červený a kůže na obličejí poznamenaná větrem a namrzlými vločkami poletujícími vzduchem – ale přesto jí oči prozařoval půvab a takové nějaké živočišné teplo. Je tu sama jako já, říkal si, jestli bude příležitost, pozvu ji na čaj do kiosku.

Příležitost byla, vyšla na ně jedna sedačka, čemuž nenápadně napomohl. Dali se nezávazně do řeči. Pozval ji na čaj. Souhlasila bez větších rozpaků. Proč taky – čaj na terase u kiosku, do plastového termokelímku s dřevěnou špachtličkou místo lžičky, na tom přece nic není... Rum odmítla s tím, že řídí, a tak ani on si ho nedal.

Sama na horách? Ach, ano, proč ne? Usmála se. (Usmívat se uměla moc hezky.) Manžel dokončuje náročný projekt, je zaneprázdněný, chce mít klid a ona se potřebuje udržovat ve formě. Hned první větou jasná zmínka o manželovi, nu dobrá. Vždyť o nic nejde, že? Jen o ten čaj, o chvilku odpočinku, o sdílení trochy tepla a o kousek příjemné společnosti v té šedi a zimě.

Takže manžel pracuje na náročných projektech? Ó ano, dělá nesmírně náročné a zodpovědné věcičky, i pro ministerstva a velké developery. Ale čas na ni si udělá samozřejmě taky. Byli spolu nedávno lyžovat ve Francii – počasí, ubytování, všecko fantasticky vyšlo, nádhera – asi ještě pojedou na prodloužený víkend do Rakouska, někam, kde jsou i termály, a v dubnu už mají letenky do Dubaje, trošku se zahřát po zimě, už teď se nemůže dočkat, jak se na teplo těší. On pokyvuje hlavou, že to zní všecko skvěle.

A co on? Je tu taky sám nebo se manželka schovává někde poblíž ve vytopené hospůdce? Když se tak ptá, v očích jí zasvítí takzvaní čertíci. Teď je úplně uvolněná a vyloženě krásná. No, manželka odjela za synem do Německa, on z pracovních důvodů nemohl, tak aspoň vyrazil na lyže, manželku to v Beskydech beztoho nijak zvlášť nebaví.

Vy máte syna v Německu? Tam se má asi báječně, co? Váhá. Oči se mu malinko zúží. Ani vlastně neví proč, ale dá se trochu toporně do vysvětlování: Poslyšte, ono to není vůbec skvělé. Naopak – jsou z toho s manželkou velmi znepokojeni. Syn přestoupil do Německa k misionářskému řádu. Teď ještě skládá zkoušky, ale brzy je bude mít a pak – Odmlčí se. Ona neříká nic, zahřívá si prsty od teplého kelímku a mlčí. Muž pokračuje: Nikdo to nechápe. Kluk byl vždycky bezproblémový. Cílevědomý, klidný, inteligentní. Vystudoval čtyři semestry v Praze na technice jako nic... A pak najednou - konec, stříh a přesun do Německa... Brzy pojedou do světa. Destinace jsou ta nejhorší místa. Tropické nemoci, válečné konflikty, nenávisť a nepochopení, věčné, všudypřítomné nebezpečí. Může tam být desítky let bez spojení s civilizací. Anebo to taky nemusí vůbec ... Nedokončí větu.

Chvilka ticha. Oba dopijejí čaj. Žena konečně řekne nějakou utěšující větu, že je to povolání jako každé jiné, a že rizika můžou být všude. Ale myslí na něco jiného. Myslí na to, co nahlas neřekne,

co nikomu na světě neřekne, ale co jí leží v hlavě už několik měsíců, takže na nic jiného ani myslet nemůže: Ano, má skvělého muže. Dělá velké projekty, je úspěšný. Má ji rád, bere ji do světa, umí vydělat peníze, je skvělý milenec a stará se o ni tak, jako nikdo předtím. Ale nedávno se jí přiznal, že má malé dítě s jinou ženou. Chlapečka! S tou ženou prý nechce nic mít, nic pro něj neznamena, miluje prý jen jí. Ale o chlapečka se postarat chce. To je přece jasné. Jezdí tam, volá, píše esemesky, kupuje dárečky. Ta druhá je mladší, je taky sama a čeká. Která z nich má do budoucna asi větší šanci? A s ní mít dítě nikdy nechtěl! Bolí to. Strašně, strašně to bolí. Měla by dělat, že je nad věcí a být příjemná společnice a manželka, ale místo toho je protivná, podezíravá a dělá mu scény. A tím si to kazí ještě víc a víc, ví to, ale pomoci si nemůže. Nikdo ji nemůže pomoci.

Čaj je dopitý. Vymění si ještě jednou úsměvy a podají si ruce. Je to poprvé a naposled, co se jejich těla dotknou. Teplým člověčím dotekem v bílošedém lednovém mrazu. Pak se rozcházejí. Ale ten dotek je oba ještě chvíli provází a hřeje. Dotek těla, památka na pár úsměvů a chuť obyčejného kelímkového čaje za patnáct korun z jednoho skomírajícího beskydského kiosku.

Únor

Indiáni nazývali únor „Měsícem hladu“, přemítal znuděný lektor během kuřácké pauzy, a dnes by to mohl být klidně „Měsíc školení“. Tupě vyhlížel z okna ven na prázdnou předměstskou krajinu průmyslové zóny, kde občasné pruhy ztvrdlého a špinavého sněhu neměly šanci roztát ani pod příležitostnými paprsky zimního sluníčka. Na druhou stranu, tato školení propojená jakýmsi podivným mechanismem s pracovními úřady, agenturami a lukrativními dotacemi, nejenže byla finančně zajímavá pro něj osobně, ale obdařovala všechny zúčastněné nezvykle štědrou porcí času, a bylo jen na nich, jak ji využijí.

Lektor dokouřil a svolal své ovečky zpátky do jednacího sálu k plechové tabuli, dataprojektoru a pultu s kávou, drobným občerstvením a povinnou vlaječkou Evropské unie. Protože už skoro nemohl mluvit a ani už moc neměl o čem, vyzval své dnešní žáky – jinak technické pracovníky středně velkého plynářského podniku – aby presentovali nyní sami sebe, své představy a cíle ve vztahu k dnešnímu tématu.

Jako první se ujal slova vysoký a hubený čtyřicátník s prvními náznaky prošedivělých vlasů na skráních. Po celou dobu školení působil nevýrazným a nenápadným dojmem, navíc už lektor zaregistroval i to, že ho ostatní spolupracovníci mírně přehlížejí a trošku si z něj v dobrém utahují. Taky si všiml, že ho kolegové málokdy nechají domluvit, protože čtyřicátník obvykle mluvil velmi pomalu, a to se vždy našel někdo, kdo mu skočil do řeči a dokončil větu za něj – většinou nějakým obhroublým, hloupým šprýmem. Lektorovi byl tím vším čtyřicátník docela sympatický a těšil se na to, co vlastně o sobě řekne, když konečně bude mít čas, aby svůj projev dokončil.

Hubený muž se rozpačitě usmál na své spolupracovníky a začal mluvit svým obvyklým pomalým, až rozvláčným, způsobem:

„Asi víte, že jsem vystudoval strojní fakultu, ale chtěl bych vám nejdříve popsat, jak jsem se k tomu dostal. Chtěl jsem původně studovat nějaký automobilový obor, ale tam jsem se nedostal, protože o tyto obory byl velký zájem. Dostal jsem se jen na „slévárenství“, a to mě zase nebavilo, ani moc

nelákalo. Ale první ročník byl skoro stejný pro všechny obory, tak jsem se chtěl pokusit přestoupit v průběhu prvních dvou semestrů...”

„Ale my jsme slyšeli, že jsi vystudovaný železničář. Ha, ha, ha!“ ozval se jeden z vtipálků v místnosti.

Čtyřicátník nechal doznít smích a pokračoval: „Vyplnil jsem tedy patřičné formuláře pro přestup na jiný obor, ale problém byl ten, že ten obor se nezadával názvem, ale kódovým číslem. A to jsem zřejmě omylem napsal špatně.“

„Vždyť to říkám. Stal se z tebe ajznboňák,“ zvolal znovu veselý hlas a ostatní se znovu rozesmáli. Lektor je musel uklidnit. Hubený muž v klidu pokračoval:

„No, musel jsem absolvovat sérii dosti těžkých zkoušek a pohovorů, ale já o ty auta hodně stál, takže jsem se připravil dobře a pak mi skutečně přišlo písemné vyrozumění, že jsem se na obor s udaným kódem, úspěšně dostal. Tak jsem se dostavil na studijní oddělení a tam mi blahopřáli a já zjistil, že jsem se omylem dostal na obor ‚Letecký konstruktér‘, což byla chloubka naší fakulty, uznávaná po celém světě. Tohle jsem sice původně neplánoval, ale protože šlo o elitní studium školy s ohromným kreditem, hodil jsem auta za hlavu a studoval letecké motory. Bylo to fakt těžké, ale moc krásné a vůbec nelituju, že jsem se na to dal. Taky je třeba říci, že já i mí spolužáci, jsme byli neustále obletováni těmi nejkrásnějšími studentkami, takže už jen proto to studium stálo za to.“

„Počkej – chceš říci, že jsi vystudovaný letecký inženýr?“ ozvalo se nevěřičně ze všech stran.

„No, vždyť vám to říkám.“

„A proč jsi nám to neřekl už dříve?“

„Copak jste mě někdy nechali domluvit?“

Mezi školícími byl i ředitel podniku a nevěřičně zavrtěl hlavou: „Ale i já vždycky slýchal, že jsi nějaký železničář nebo strojevedoucí?“

Čtyřicátník pokrčil rameny.

„A umíš pilotovat letadlo?“

„No přímo ne, ale pár mých spolužáků si pilotní průkazy dodělalo a někteří z nich létají i na velkých strojích pro mezinárodní společnosti. Další dělají různě po světě, jeden je dokonce šéfkonstruktérem v Airbusu.“

„Ale jak to, že ty děláš jen mechanika v plynárnách?“

„Víte, mě letadla nikdy moc nepřitahovala. Studovat je, se všemi výsadami, a tak, ... to bylo fajn. Ale mě létání neláká, ani do světa se mi nikdy nechtělo. Klidná práce, kousek od domova, která mi nebude narušovat rodinný život a různé koníčky – to je přesně to, co potřebuju.“

Čtyřicetiletý hubený muž pokračoval v presentaci a lektor měl pocit, že ho ostatní už konečně začali vnímat a poslouchají, co jim říká. On sám však spíše myslel na to, že únor je možná nejvíce ze všeho měsícem času. Času, kterého je v tomto období dostatek i na to, aby se člověk dozvěděl něco víc o někom, koho možná dennodenně vídá, a přesto o něm v podstatě nic neví.

Březen

Vážený pane auditore,

Děkuji za vaši nabídku komplexního auditu. V průvodním dopise píšete, že nastává měsíc březen, což je prý nepochybně měsíc úklidu a pořádku. Je to údajně správné období na to, aby se vyvětralo, otevřely dveře, okna, vymetl se prach, všechno se uložilo na správné místo. Metaforicky, ovšemže. Upozorňujete na některé příklady nešvarů v moji firmě, které by váš audit pomohl odstranit či změnit.

Váš zájem mě nepochybně těší, ale tu nabídku odmítám. Myslím, že sám vím nejlépe, co je u nás dobře či špatně. Upozorňujete namátkou na pracovníka, který na svém úseku způsobil bolestnou ztrátu? Ano, vím dobře, jaké byly jeho ekonomické výsledky, avšak vím také, co nevíte vy – že jen díky jeho soustavnému úsilí nebyla ta ztráta (pramenící z neočekávaných změn přírodních podmínek, což je něco, co se auditorům vysvětluje přetěžce) minimálně dvojnásobná. Píšete o dalších zaměstnancích, kteří podle vašich tabulek nejsou dostatečně kvalifikováni pro svou práci? Já jim však věřím, protože je znám a oni mi tu důvěru vracejí. Výběr podřízených a delegování pravomocí je klíčovou úlohou vrcholového manažera a tady mu žádný auditor nepomůže – jen zkušenosti a instinkt. Tím se řídím už přes dvacet let, a moje firma díky tomu existuje a prosperuje. Proto zaměstnávám klidně i dělníky na místech techniků a můj zástupce na příklad nemá ani maturitu. Přesto vím, že svou práci stoprocentně zvládnou.

Ostatně se na rozdíl od vás nedomnívám, že je březen měsícem pořádku. Mnohem spíše je měsícem tvořivé síly. Z ničeho vzniká cosi nového, nový život, nový děj, nová hodnota. Ta nemá s pořádkem nic společného. Naopak. Popírá dosavadní poučky a snoubí se s chaosem. On totiž březen je ve skutečnosti symbolem věčného boje, který má tvořivá síla s pořádkumilovností, s udržovači pořádku, dalo by se říci. A je také symbolickou nadějí, že ten boj bude vítězný.

Všechno, co má na světě nějakou trvalou hodnotu, počínaje Beethovenovými symfoniemi, přes pěkný, odvážný projekt až k dobrým vtipům kolujícím po hospodách, má svůj původ ve tvořivosti a ne ve smyslu pro pořádek.

Udržovat pořádek dokáže kdekdo. Jakmile nastoupí nový ministr nebo nový ředitel, který si není moc jistý tím, co má dělat, začne auditem. Pokaždé se přitom najde nějaký ten nešvar, špatné účetní výkazy, zbytečně utracené peníze, nadbývajcí zaměstnanci – ti tedy vždycky. Jenomže co s tím? Tohle nikdy nepomůže něco skutečně vytvořit. Chyby, omyly a přehmaty jsou průvodními jevy každého vývoje. Pokud vím, že někam směřuji, pokud mám představu o tom, jak se tam dostat, jak toho docílit, tak si je mohu i dovolit.

Říkám, že pořádek umí udržovat skoro každý. Ale umí být skoro každý i tvořivý? Přestože to tak rozhodně nevypadá, myslím si, že ano. Jenomže ne každý dostane ke tvořivosti příležitost a ne každý, který tu příležitost dostane, k ní má odvalu. Proto je tvořivých lidí menšina, zatímco většina ostatních sedí na zadku, počítá, vyrábí tabulky a udržuje pořádek.

Je přitom legrační, že v pohádkách, detektivkách, dobrodružných filmech, ostatně i v milostných románcích, vítězí vždy hrdina tvořivý a odvážný, zatímco ustrašení puntičkáři jsou pro smích. Ale jakmile lidé zaklapnou dočtenou knihu, či opustí kinosály, vracejí se s úlevou do uklidňujícího davu stejně bojácných, stejně netvořivých, ale o to víc pracovitých a pořádkumilovných občanů. Nemám jim to za zlé, ale o to víc si vážím těch, kteří dokáží být jiní.

Uvedu jeden příklad: Na počátku března se na obrazovkách objevila reklama jedné globální firmy na sportovní zboží. Ta reklama, hloubkou svého sdělení i silou režijního zpracování, přesáhla mnohonásobně kritéria běžného marketingu a stala se přímo mocným filosofickým sdělením, které může ovlivnit celou generaci mladých lidí. Takovou reklamu nevymyslel účetní, ale tvořivý člověk se smyslem pro dotek věčnosti.

Jenomže se ten skvostný nápad dostal do rukou české filiálky této mezinárodní firmy – patrně filiálky dobře zauditované, manažersky přehledné a účetně bezchybné. Tak se asi stalo, že překlad té reklamy dělal někdo vybraný podle pravidel nejnižší ceny nebo možná to překládal jen počítačový program. V každém případě se část té skvělé myšlenky v českém překladu ztratila:

„Yesterday's winnings – are gone, forgotten. Lost in records. But TODAY is here – undiscovered, unnamed, unwritten. No one owns TODAY. So take it!“

Český překlad v televizi: „Včerejší výhry – jsou pryč, zapomenuty. Ztraceny v knihách rekordů. Ale je tu DNEŠEK – nepoznán, nepojmenován, nepopsán. DNEŠEK nepatří nikomu. Tak jdi do toho!“

Nejde však o knihy rekordů, ale o staré záznamy. A závěrečné „take it“ se přece vztahuje k hlavnímu mottu reklamy – „Dnešek nepatří nikomu“. Takže by tam mělo být spíše – „tak si ho vezmi ty!“

Ale ono je to celkem jedno. Ta reklama v televizi s koncem března skončí. Na drobné chyby v překladu se jistě zapomene a zůstane přece jen dobrý dojem. Ale to proto, protože síla tvořivosti má, a vždycky bude mít, bez problémů navrch nad drobnými nepřesnostmi a chybičkami, kterými se baví všichni ti detailisti, kteří ovšem sami nic trvalého nikdy nevymyslí.

Duben

Sedím v jednací místnosti jakéhosi pražského úřadu, připravuji se na blížící se poradu a je mi zima, neboť jsem úplně mokrý. Mokrý jsem, protože nikde před úřadem nešlo zaparkovat, auto jsem nechal až daleko vzadu u obchodního centra a než jsem došel sem na magistrát, tak se spustil prudký liják, který mě zmáčel. Bylo to jediných deset minut, kdy za poslední týden v Praze přšelo, ostatně teď, když tak sedím u stolu a koukám z okna, tak vidím, že venku už opět svítí slunce. Pospíchal jsem, abych tu byl včas, avšak teď stejně všichni čekáme na hlavního investora, který nás všechny nabádal k dochvilnosti a sám tu ovšem není.

Ostatní tu ale už jsou, nevázaně si mezi sebou povídají nebo jen sedí a mlčí jako já: Je tu zhotovitel stavby se sveřepým výrazem ve tváři a tichým zoufalstvím v očích, generální projektantka s patrným tikem v levém víčku, technický dozor investora tvářící se jako generální tajemník OSN, a pak já, geotechnik stavby, a třesu se zimou. Konečně s desetiminutovým zpožděním, avšak rozhodně bez slůvka omluvy či pozdravu, vchází investor, pro jehož nabobtnalou postavu prý angličtina teď využívá společensky korektního výrazu „curvy“. Jednání začíná.

Projektantka, která jednání vyvolala, si stěžuje, že neobdržela dílenskou dokumentaci zhotovitele ke schválení, zejména jí leží u srdce statický výpočet, který by chtěla zkontrolovat, přepočítat, posléze případně schválit.

Zhotovitel namítá, že dílenskou dokumentaci nemusí nechávat schvalovat, protože v ničem nemění dokumentaci původní, jen ji upřesňuje a navíc ji dělal jeho vlastní projektant s veškerými potřebnými oprávněními a tedy za ni i odpovídá.

Technický dozor investora se na mě prosebně obrací jako na arbitra, jestli je schválení třeba nebo ne.

Říkám, že žádná legislativa to nevyžaduje, záleží však samozřejmě na vzájemné dohodě.

Investor diplomatically navrhuje, aby tedy alespoň trochu něco projektantka schvalovala. Aspoň maličko.

Technický dozor navrhuje, že projektantka jen vysloví rámcový souhlas, že dílenská dokumentace neodporuje dokumentaci původní. Žádné přepočítávání, ani schvalování, pak nemusí probíhat.

Souhlasím s ním a vyslovuji naději, že tímto způsobem budou ujasněné odpovědnosti i pravomoci, a že proces výstavby se tím zjednoduší a urychlí – alespoň se tomu v tu chvíli snažím věřit.

Investor je s tímto řešením naprosto spokojený.

Kupodivu i projektantka souhlasí a říká, že je to bezvadné řešení.

Zhotovitel oživne, zamne si ruce a děkuje za vynikající a plodnou domluvu.

Technický dozor znovu formuluje větu pro zápis z jednání – „Nositelem dílenské dokumentace včetně výpočtů je zhotovitel, projektantka jen potvrdí, že dílenská dokumentace neodporuje rámcově dokumentaci původní.“

Všeobecný souhlas a nadšení nad touto formulací.

Spokojený zhotovitel navrhne, může-li tedy projektantka písemně potvrdit, že právě předložená dílenská dokumentace je v rámcovém souladu s dokumentací původní?

Projektantka na to říká, že nejdřív ale musí schválit předloženou dílenskou dokumentaci, zejména přepočítat statický výpočet, na což ostatně upozorňovala hned na začátku.

Zhotovitel zalapá po dechu a řekne, že přece bylo před chvílí domluveno, že žádné přepočty ani schvalování být nemusí.

Projektantka už neříká nic, ale tik ve víčku jí zesílí.

Technický dozor se podívá prosebně na investora, aby situaci nějak vyřešil.

Investor se podívá na hodinky a řekne, že musí pospíchat na jinou stavbu, kde má za chvíli další důležité jednání.

Schůzka končí, všichni se rozcházejí. Domluveno není nic.

Než dojdou k autu, znovu se rozprší, takže co na mě mezitím uschlo, je opět mokré. Trpce vzpomínám na jiné nedávné rozmary počasí – na studený víkend, který jsme po teplých dnech strávených v práci chtěli prožít s manželkou a vnukem na výletě a museli ho pak zahřívát v muzeu automobilů. Na další víkend, kdy jsem si po chladném období naplánoval nepříjemnou domácí práci a musel pak z okna pracovny pozorovat nádhernou jarní sobotu a oblohu bez mráčku. Na to, jak jsem osadil zahradu novými ovocnými plodinami, aby mi pak všechny uschly, protože nastala nezvyklá vedra bez jediné kapky deště. Po delším období teplého počasí pak přišly silné mrazy, takže hodně lidí, které znám, měnilo letní pneumatiky za zimní, pak opět zimní za letní a po pár dnech zase dávali zpátky letní.

A jinak? Ve fotbale prohrál suverénní lídr tabulky s předposledním týmem a zkomplikoval si tak tažení za titulem. Na nohejbalovém turnaji všechny usměčoval nejprťavější hráč. Poklop na vodoměrnou šachtici, který mi vodárna vyměnila, aby se lépe dostala k odečtům, nemá žádné uchycení, takže nejde otevřít. Všichni říkají, že kvete zlatý déšť, i když ve skutečnosti jde o zlatici. V obci, kde bydlím, se pro zvýšení bezpečnosti začal stavět chodník, ale tak, že povede několikrát střídavě na jedné a pak zase na druhé straně. Ateistický prezident Zeman prý láká papeže k návštěvě Velehradu. Soused, kterého považuju za prototyp věčného mládí, napsal brilantní esej o tom, jak na sobě citelně pozoruje stárnutí. Jiný soused, který vždy holdoval dobrému jídlu a pití, dokázal na základě jediné sázky během pár týdnů zhubnout o dvacet čtyři kilogramů, takže „curvy“ teď opravdu není.

Tak ubíhaly dny v měsíci, který si z nás už od nepaměti dělá Apríl.

Květen

Začal nám máj, jsme tu samí chlapi, tak navrhuji, bavit se o ženských. Náhodou si myslím, že k tomu tématu mám hodně, co říct. Viděli jste tu dámu, co před chvílí prošla kolem našeho stolu s výrazně mladším mužem po boku a lehce na mě kývla? Moje ex. Pořád vypadá zatraceně dobře, že? Marná sláva, umí se udržovat, umí se oblíkat, a stále je dost hezká – i když ji to asi stojí víc a víc práce před zrcadlem. Ovšem dříve? Naprostá hvězda! Neexistovalo, že by se za ní neotočil jediný chlap, když prošla kolem. No, vždyť taky proto jsem si ji kdysi dávno vzal – že byla krásná a tak.

Když před pěti lety přišla s tím, že se rozvedeme, uvažoval jsem, jestli po těch letech manželství ještě budu schopný sbalit ženskou. Pánové – zbytečné obavy! Když se o vás proflákne, že jste zavedený, zajištěný muž pozdně středního věku a k tomu volný, budou na vás ženské pořádat nájezdy. Nejen ty starší - i ty mladší, když už jsou po rozvodech, po deziluzích a teď hledají stabilitu a klid – a klidně jen na kratší čas. Na nynější období si rozhodně nemohu stěžovat.

Ten rozvod přišel pro mě ovšem tenkrát trochu nečekaně. Bylo to přesně po třiceti letech manželství a já se dostal v podnikání trochu do problémů. V tu dobu už měla moje ex tři prosperující lékárny a bála se, že by je můj případný bankrot mohl stáhnout dolů. Tak jsme se domluvili na rozvodu. Ale musel to být rozvod se vším všudy – s odloučením, se změnou adresy a tak, vždyť víte, že berňáci nejsou žádní blbci a nemá cenu je dráždit.

Ale abyste rozuměli – ono to nebylo *jenom* kvůli tomu podnikání. My už se měli navzájem fakticky docela plné zuby. Po třiceti letech už vám na tom druhém začne vadit kdejaká blbost. Každý máte nastaveno jinak, kdy chodit spát, kdy vstávat, kdy si dávat kafe, kdy jít na pivo, kdy do přírody a už se vám prostě nechce se pořád přizpůsobovat. Běžné denní konverzace o těch nejbanálnějších věcech čím dál víc připomínaly poštekávání dvou psů. Přitom, děcka už byly odrostlé a už dávno bydlely jinde. A společných zájmů taky výrazně ubylo.

Tak jsme si řekli, že půjdeme od sebe, a hotovo. Podnikání jsem zabalil, vyšlo to tak tak, a dneska jsem rád, že žiju a mám svůj klid. Majetky jsme převedli na ni. A já k ní nastoupil za královský plat do práce. Děláám údržbáře ve všech jejích lékárnách, ale čistě mezi námi – údržbáře v podstatě dělám i u ní doma. Ona je pro praktický život úplně nepoužitelná, volá mě ke každé kravině: Zásuvky! Nastavení satelitní antény! Sekačka na trávu! Regulování plynového kotle! Co jen dokáže provést s obyčejným mobilem! A to vůbec nemluvíím o autu – kolikrát jsem dolíval olej, měnil pichlé pneumatiky, tmelil

blatníky, řešil její pojistné události a likvidoval škody. Ona rozumí farmacii – a pak už má v hlavě jen kosmetiku, nakupování blbin, cestování a zábavu. Takže mám práce dost, ale nestěžuju si – protože za všechno mi platí.

A to je právě velká výhoda. Bavíme se spolu úplně normálně, protože je to vždycky k něčemu konkrétnímu, co potřebujeme vyřešit. A když je to vyřízeno, můžeme se oba sbalit a odejít každý k sobě domů. Anebo si sednout a dát si spolu kafe – ale pozor – jen tehdy když se nám opravdu chce a máme na to náladu! Divili byste se, ale to se děje docela často. Vždyť i těch nepracovních témat k diskusi je spousta – máme spolu dvě děti a na cestě už je i první vnouče. Máme mnoho společných přátel a to nemluvím o rodinných vztazích, zrovna včera jsme spolu byli na oslavě šedesátin jejího bratra.

Ano, chodíme do společnosti – někdy. Ona se sice ex ráda ukazuje s mladšími kolegy na veřejnosti, ale řekl bych, že ji to i trochu unavuje. Děcka nám k třiceti letům výročí svatby – nestihli jsme jim tehdy říct, že se rozvádíme – koupili let balónem, tak jsme spolu letěli a byl to fakt zážitek. Měli jsme léta sen, podívat se do Tichomoří. No a předloni přišla ex, že našla v nabídce Tahiti na tři týdny za výhodnou cenu a jestli nepojedeme. Jasně, že jsem souhlasil, jeli jsme a strávili nádhernou dovolenou v přepychovém bungalovu pár kroků od laguny s korálovými útesy...

Ale, pánové – co to jsou za otázky? Jistě že i teď spolu někdy máme sex, proč ne? Dokonce si myslím, že nic na světě se nevyrovná sexu s ženou, kterou zatraceně dobře znáte. Jít do postele s mladou holkou, kterou znáte jen z několika schůzek u vína, je jako běžet orientační běh bez buzoly a mapy. Ale žena, se kterou jste si ty cestičky společně poctivě vyšlapali – ta je jako vyzrálé archivní víno té nejšpičkovější kvality. Podmínkou ovšem je, že se ty akce udají spontánně a tehdy, když je na ně čas, klid a prostor.

Asi to nebudu umět vysvětlit, ale tohle všechno funguje dobře, když žijete jako dva svobodní nezávislí lidé, kteří k sobě nemají žádné automaticky dané povinnosti – nemluvím o těch pracovních. Neváže nás k sobě formálně nic – ale je tu těch nádherných třicet společných let se všemi úspěchy i prohrami, nesdělitelné zážitky, jsou tu naši přátelé a samozřejmě naše děti.

Jestli je to láska? Nevím, spíše..... Okamžik, zvoní mi mobil.

Takže vážení, dovyprávím vám to jindy. Moje ex mě volá! V koupelně jí praskla vodovodní přípojka a ta husa ani neví, kde má hlavní uzávěr vody. Musím běžet. Mrzí mě to, na dnešní večer v hospůdce jsem se fakt těšil, ale nedá se nic dělat. Pod koupelnou má moje ex obývací s drahou dřevěnou podlahou, bojím se, aby to nezateklo až tam. Takže, pivo už raději ani nedopiju a letím za ní. Mějte se, chlapi, a příště se budu těšit zase já na ty vaše májové historky o babách. ...

Teď mě napadá – vždyť já o těch babách ani nemluvil. Pořád jsem - já, starý blbec - vzpomínal jen tu svoji ex!

Červen

- Vašek, hoj! Tady Jura.
- Čus, Jiřík. Jak to jde?
- Docela jo. Jen jsem ti chtěl říct, že na tu bubnovačku v sobotu nepřijdu. Nestíhám. Zuzka se učí celý víkend na akreditaci, a já se musím starat o malého. Nedostanu se nikam ani na krok.
- To je fuk. Já taky nejdu. Musím makat na bytě. Martina mi to postavila tak, že u rodičů nebude s malou dýl než do konce měsíce. Víc ani ťuk.
- To máš co dělat.
- To teda mám. Žiju tady jako na stavbě, nejím, nespím, jen škrábu stěny, omítám, obkládám a zdím. A to jsem si vždycky myslel, že jsem tichý, filozofující intelektuál.
- To já už si o sobě nemyslím nic. ... A proč se chce Martina stěhovat tak rychle? To jí jde tolik na nervy soužití s rodiči?
- Asi. Ale taky říká, že v červnu je nejprve Den dětí a pak zase Den otců a ona si z toho nějak vyvodila, že ti otcové a ty děti patří dohromady. ... Nevím už přesně – prostě jí z toho všeho vyšlo, že do konce června musíme bydlet jako rodinka pohromadě.
- No a pak ti to teprve začne. Ještě budeš vzpomínat, jak sis spokojeně zdil příčky, až budeš uspávat malou někdy ve tři ráno. Já to znám až moc dobře.
- Malý vás nenechá vyspat?
- Celé noci nespíme! Celé noci! Kamkoliv teď přijdu, tam usínám. Dokonce jsem už usnul i na psychoterapii – představ si to: měl jsem pacienta s utkvělou představou, že se promění v motýla a zatímco mi vykládal o kuklení larev, tak já normálně zdřímnu.
- Co ti na to řekl?
- Naštěstí to nepoznal. Myslel si, že ho dychtivě poslouchám. Jinak jsem taky mohl přijít o licenci. A to všechno kvůli tříměsíčnímu děcka. A vaše malá v noci taky pláče?
- Pláče? Juro, ona řve jako tygr! Vůbec nechápu, kde se to v ní bere. Vždyť ještě nemá ani šest neděl.
- To jí asi bolí břicho.
- Asi. – Vidíš, chtěl jsem se zeptat – Martina jí pořád jen tu biostravu: klíčky, zeleninu, ovoce, pohanku – nemůže jí to nadýmat?
- Copak vím? Jsem klinický psycholog a ne pediatr.
- A nemůžeš se zeptat Zuzany?
- Jenomže Zuzka jí taky jen biostravu, vždyť víš, že jsou obě úplně stejné... Ale počkej – ona pije nějaký speciální čaj. Prý je to dobré proti nadýmání miminek.
- Jaký?
- Že by fenykl? Ne, fenykl asi ne. Možná heřmánek.
- Tak fenykl nebo heřmánek? Potřebuju to vědět.
- Nevím. Ono těch věcí je víc. Taky třeba záleží, jaké používáte plínky. Používáte papírové pleny?
- Šlíš? Takové ekologické zvěrstvo by Martina nikdy neudělala. No, možná jich pár máme na převážení nebo do auta, ale jinak používáme výhradně látkové.
- My taky. Každý den jsem je musel žehlit. Teď už od toho Zuzka upustila, tak je jen skládám.
- Máte bavlněné nebo bambusové?
- Oboje. Bavlna je lepší na dětskou kůžičku, ale bambus zase lépe saje vlhkost.
- To říká Martina taky.
- Vždyť říkám, že jsou obě stejné. Na druhou stranu je fajn, že si spolu rozumí. Aspoň se můžeme občas vídat.

- Vidíš – nechtěli jsme jít do divadla?
- Jasně, na Ladislava Klímu. Jenomže tuhle sezónu se hrály jen dvě představení a ani na jedno jsme neměli hlídání.
- To je fuk. My bysme stejně nešli. Martina kojí tak v průměru jednou za půl hodiny.
- To si děláš prdel!
- Nedělám. Někde se dočetla, že miminko má mít prso pořád nablízku a tohle je výsledek. Prakticky nedělá nic jiného, než že chodí s malou v náručí anebo kojí. O všechno ostatní se našťěstí postará její mamka. Vaření, úklid, praní, žehlení, nákupy...
- Jo, a až se sejdete jako správná rodinka v bytě, tak to budeš dělat ty.
- Jenom jestli to svedu. Nezapomeň, že jsem teoretik soudobé české literatury.
- Hele, když jsem to svedl já, tak to musíš dokázat taky. Starost o domácnost má k postmoderní literatuře stejně daleko, jako k Freudovi a Jungovi. Kromě toho ses už naučil zedničit. Co je proti tomu blbě nakupování a žehlení.
- To je asi fakt. ... Ty, Juro, platí ta chalupa v Javorníkách?
- Jasná věc. Všecko je domluvené. V srpnu vyrážíme. Hlavně aby vyšlo počasí.
- Doufám, že je slušně vybavená. S těma miminama to nebude žádná hitparáda.
- Je tam všechno: Voda, topení, pračka, sušička, myčka nádobí, lednice, mražák,... čemu se směješ?
- Sorry. Jen jsem si vzpomněl, jak jsme loni plánovali, že pojedeme na přechod transylvánských Alp. Jen se spacákem a karimatkou - a bez stanu.
- Počkej – to ty jsi chtěl do Rumunska. Já jsem hlasoval pro lezení pod Pyrenejemi. Anebo v Maroku.
- Jasně. Sluníčko, moře, vodní dýmečka...
- Plno přítulnejch holek... Počkej, Zuzka na mě něco křičí.
- Že ji zdravím.
- Vyřídím, ale teď už musím končit. Jdeme koupat malého. To je práce pro dva, a ještě máme co dělat. Člověče, on úplně nenávidí vodu a dává nám to pořádně znát.
- No vidíš, aspoň v něčem je po tobě.
- Vtipné... Tak zatím. A někdy taky cinkni, ať pokecáme aspoň po telefonu.
- Jo. Probereme zase nějaké chlapské věci a tak.
- Jasně, už se těším. Tak se měj.
- Ty taky. A všechno nejlepší ke Dni otců.

Červenec

Oslava narozenin to byla i když o tu oslavu samotnou zase tak moc nešlo. Ale když má někdo narozeniny v tak krásnou dobu, jako je prostředek července, tak se přímo nabízí dělat zahradní večírky pro přátele, scházet se na osamělé chatě u lesa a řeky, grilovat dlouho do noci, pít růžové víno a dýchat vlhký vzduch plný léta a vůní. Oslava narozenin vyžaduje ovšem dort a ten dort tu taky že byl a číslice, které na něm byly vyrobené z malin a lesních jahod, byly číslice pět a čtyři.

Oslavenec dorazil ze všech jako poslední a ještě si dal na čas, ale to zpoždění avizoval telefonicky dopředu s odkazem na nějaký nedodělaný, blíže nespecifikovaný úkon a potom ještě doplnil suchou informací o tom, že sebou přiveze „cérečku“. Tohle ovšem nikdo z přítomných nebral vážně.

Přes občas troušené zmínky o „cérečkách“ či známých dámách, byl oslavenec jako jediný z celé společnosti beznadějným starým mládencem - bezdětným, nepraktickým, roztomile vyhraněným. Svě celožitovní úsilí soustřeďoval výhradně do několika málo aktivit, které však provozoval důkladně, požitkářsky a s elánem zaoceánského dobrodruha. Těmi aktivitami byly:

- Sbíráání desek swingové hudby ze čtyřicátých a padesátých let minulého století
- Navštěvování kaváren
- Focení mužů a žen v kloboucích
- Četba a následné kritické rozbory díla Davida Lodgeho
- Projížďky jižní Francií spojené s ochutnávkami vína a lanýžů

O všech těchto aktivitách dovedl oslavenec mluvit celé hodiny. Chtělo by se napsat – poutavě mluvit, ale pravda je taková, že jeho proslovy bývaly vždy monotónní, popisné, pomalé, rozvláčné a k uzoufání nudné. Přesto se na něj ostatní vždy těšili a bylo to zřejmě proto, protože jeho existence a jeho vesmír byl tak rozdílný a milióny světelných let vzdálený od běžných životů ostatních lidí, které byly chaotické, zběsilé a jejich tempo určovaly povinnosti k dětem, rodině, zaměstnání a především zoufalý nedostatek času. Proto si ho všichni oblíbili, jako by si asi oblíbili Maršana nebo Papuánce nebo pračlověka z doby kamenné, kdyby se najednou ukázal před dveřmi chaty s dotazem na cestu ke své jeskyni. Už dávno si všichni zakázali poznámky o ženách, svatbách či dětech, protože už dávno bylo všem nad veškerou pochybnost jasné, že tento jejich kamarád se rozhodl pro svou vlastní cestu, že je na ni šťastný, a že o nic jiného nestojí.

Jenomže oslavenec, když konečně ten červencový podvečer dorazil, tentokrát nevyšel ze svého dvoumístného kabrioletu sám. „Cérečka“ byla mnohem mladší než on, ale žádná naivní dívenka to taky nebyla. Bylo jí ke čtyřicítce, byla štíhlá a sportovně tvarovaná (oslavenec býval vždy mohutnější v pase, teď se zdálo, že i on se snaží se zdarem o nápravu), nepochybně krásná a plná energie a života. Během několika málo úvodních minut si je všechny získala a jejich vzájemná gesta, polibky, doteky, pohledy očí i řeč těla, nemilosrdně rozprášily veškeré úvahy či teorie o tom, že snad jde o nějakou přetvářku, hru nebo prohranou sázku. Nade vši pochybnost zde seděl konsolidovaný zamilovaný pár se všemi příznaky k tomu náležitými.

Oslavenec a jeho „cérečka“ se od sebe celý večer prakticky neodtrhli, neustále se dotýkali, projevovali si galantnosti a pozornosti a rušili ostatní šustěním, které způsobovalo takřka nepřetržitě vzájemné hlazení přes sportovní bundy, které si postupem večera oblékli. Oslavenec ani jednou nezmínil swing, neukazoval žádné fotografie klobouků, jako by zapomněl, že existuje nějaký David Lodge a neodvyprávěl ani jedinou historku, jak si vypil v kavárně dobrou kávu. Zato oznámil, že s „cérečkou“ brzy pojedou na víno do jižní Francie a dříve než jindy se odebral do chaty ke spánku, kde se oba nejdříve dlouho sprchovali a potom anektovali velkou dvojpostel v klidné části chaty.

Ještě předtím vyšlo najevo, že zdržení na příjezdu nezpůsobila žádná pracovní povinnost, ale seznamovací schůzka „cérečky“ s oslavencovou matkou. Taky vyšlo najevo, že „cérečka“ kvůli oslavence opustila partnera po desetiletém bezdětném vztahu, a že jedním z důvodů tohoto rozhodnutí bylo i to, že bývalý partner vytrvale odmítal plození dětí, zatímco oslavenec tu možnost začal považovat za dobrý nápad.

Po odchodu obou zamilovaných na klidnou dvojpostel v chatě se proto ostatní účastníci oslavy začali bavit na téma opožděného plození dětí a vyšlo najevo, že nejstarší účastnice oslavy se před pár dny dozvěděla, že její pětáctýřicetiletý syn, který do té doby žil jen podnikáním, vyděláváním peněz a jejich zpětným utrácením při pokerových turnajích na internetu, zplodil dítě své sekretářce, a že se rozhodli, že si dítě nechají a budou žít dál jako rodina.

A tak byl další důvod, proč otevřít další láhve růžového vína a připíjet na zdraví všech zamilovaných a všech budoucích dětí a vnuků. Proč grilovat další kousky naloženého masa a zeleniny, proč hrát na kytary, pozorovat měsíc na noční obloze, šumění lesa i hukot řeky. Vždyť byl nejkrásnější čas roku. Červenec. Měsíc, který odjakživa jakoby všem připomínal, že každý na světě - i ten, kdo si to o sobě nijak zvlášť nemyslí – potřebuje k životu slunce.

Srpen

V roce 2001 jsem v povídce „Letní pampelišky“ (kniha „Přitažlivost dobrodružství“, Votobia, Olomouc, všechny výtisky dávno rozebrány, v dobrých knihovnách lze ovšem vypůjčit) napsal:

Přijmeme-li asociaci kalendářního roku, jako lidského života, je zajímavým měsícem srpen. Zatímco období od dubna do července je dobou horečné činnosti – všechno se překotně seznamuje, rozmnožuje, usiluje o přežití a roste – srpen je měsícem náhlého zklidnění. Ten, kdo si už svou pozici vybojoval, má teď více času myslet na sebe a užívat si pomíjivou rozkoš z bytí. Srpnový les je najednou klidný a tichý. Téměř nic se v něm neděje. Není tu, o čem psát. Podzim – jeho rozplizlost, plískanice, mlhy a chlad – je ještě stále bezpečně daleko. Teď je příhodná chvíle nabrat dech, zotavit se, připravit se na svízele, které přijdou s dalšími měsíci.

A o kus dál:

Srpnová příroda sice obecně upouští od urputného množení a honičky za živinami, ale to neznamená, že by na rozmnožovací akt rezignovala úplně. Občas se i teď ještě něco urodí – jsou-li k tomu zvlášť příznivé podmínky – na příklad pampelišky, které ovšem tentokrát nerostou v mnohamilionových kobercích, ale uvážlivě a jednotlivě roztroušené, obohacující tak vážnost zralého léta o rozpustilé úsměvy jarní mladosti.

Teď se píše rok 2015, je opět srpen – a já jdu krajinou pískovcových skal a borovic, ve které se moje dávná povídka odehrává. Je horko, ale tady pod korunami stromů je snesitelně a vzduch je provoněný známou vůní pryskyřice, slunka a skal. Se mnou jde i moje žena a můj nejmladší syn, kterého jsem tehdy v povídce volně připodobnil k srpnové pampelišce. Teď s ním cloumá puberta, vykračuje si v nových značkových botách velikosti čtyřicet tři a baví se tím, že si u skalních věží dělá „selfička“. Mě je to ale jedno a jsem šťastný, že jsem v krajině, kterou miluju, a že nemám žádné povinnosti – nikdo na mě nekřičí, že musíme stihnout vylézt ještě dvě cesty, nikdo po mě nechce, abych hlídal děti, donesl odněkud vodu anebo odehnal vosy. Mohu dělat to, co mě tady baví nejvíc, a to je toulat se po zapomenutých lesních stezkách na okraji skalního města, kde jsou borovice a pískovcové věže v rovnováze, v oblasti, která je hezká, tichá, klidná – a přitom prakticky opuštěná a bez davů letních turistů, kteří všichni procházejí jen jedním a tím samým okruhem vnitřního skalního města a ponechávají celou tuto krásnou rozlehlou oblast okrajových lesů a věží volně k dispozici snílákům, jako jsem já.

Kousek odtud je někde pamětní deska se jmény místních horolezců, kteří se zabili na nejrůznějších výstupech světa, a kdybych chtěl, našel bych tam i jméno kamaráda, na jehož počest jsem před čtrnácti lety tu svou povídku napsal. Ještě kousek dál bych asi ještě pořádně trefil k domu, ve kterém ten kamarád kdysi bydlel, a kde dnes bydlí jeho bývalá žena s nynějším mužem, se kterým má dvě děti – taky už ne zrovna úplně malé. Nepůjdu se podívat ani na tu pamětní desku, ani za vdovou – ne

že bych s tím měl nějaký problém, ale prostě proto, že už je to všechno dávno pryč. Nechci nic, jen se bezcílně toulat kolem skal, a na nic moc nemyslet.

Najednou se před námi otevře zvláštní místo. Palouček mezi několika menšími pískovcovými věžemi, skupinkou borovic a bahnitou zarostlou mokřinou, která byla možná kdysi malým rybníkem. A na tom paloučku – mimo veškeré turistické stezky, v odlehlém místě, kam asi jen málokdy někoho donesou čundrácké boty – stojí půvabná chatička s terasou z netypického dřeva postavená trochu v orientálním či budhistickém stylu jako nějaká malá japonská pagoda.

Nápis na dveřích zve kolemjdoucí k návštěvě. Jsme to široko daleko jediní kolemjdoucí, tak s menším váháním vstupujeme. Další ozdobné cedulky vysvětlují, že tato chatička slouží poutníkům k rozjímavému popíjení čaje, byla zřízena dobročinným a neziskovým sdružením čajových milců, kteří uvaří na požádání čaj podle prastarých japonských nebo čínských receptur. Ten čaj připraví zdarma, akceptují však dobrovolné peněžité příspěvky vhozené diskrétně do dřevěné kasičky.

Vcházíme dovnitř. Malý, ale útulný prostor čajovny volně přechází ve venkovní terasu s výhledem na borovice a skály. Prostor voní bylinkami a čajem, orientální šálky a konvice jej nevtíravě zdobí, ratanové stoličky lákají k usednutí u stolků zrobených z prázdných čajových beden, a kdo by se nasýtil srkání čaje a pohlížení do tiché krajiny, může si číst ve volně pohozených knihách napsaných starými moudrými lidmi. (Jak okamžitě zjišťuje syn – WIFI připojení tu není.)

Vítá nás vysoký a hubený čajový mistr ve volné haleně, sandálech a plandavých kalhotách. Usmívá se, ale poněkud strnule. Ano, toto místo je vytvořeno jen tak pro radost, pro odpočinek, rozjímání a klid. Je pro každého, kdo jde kolem a má chuť se zastavit, posedět, ochutnat vynikající čaj.... Dobrá. Můžeme si tedy objednat čaj?

Nemůžeme! Je mu to strašně líto, ale přestože má být čajovna otevřená až do večera, on dnes musí odejít během chvíli pryč. Opravdu to jinak nejde, příprava čaje by trvala pár desítek minut, nehledě na jeho vypití a on už nyní (podívá se na hodinky) měl být na cestě ke svému autu a rychle ujíždět do hlavního města Prahy. Musí se totiž vystřídat s kolegou z komerční čajovny na Václavském náměstí, který z rodinných důvodů musí stihnout vlak na Slovensko. A nechat o srpnovém sobotním podvečeru zavřenou čajovnu na místě, kde se to jen hemží lidmi zoufale toužícími utratit peníze? To by přišli o závratné tržby, což si prostě nemohou dovolit. Takže je mu líto, ale my musíme ven. Můžeme mu alespoň jen tak přispět do kasičky? Ne, to ne. Nedostali jsme čaj, nechce tedy ani příspěvek.

Milec čaje zamyká chatičku a kvapně – i když trochu zaraženě – odchází. Zůstáváme venku sami, obcházíme čajovnu i přilehlou terasu a z různých úhlů si ji fotíme. Možná jako připomínku doby, kdy srpen byl tady proto, aby člověk odpočíval, užíval si to, nic nedělal a na nic nemyslel – zejména ne na to, o kolik peněz právě přichází, když nic nedělá a jen tak sedí.

Září

Právě probíhaly poslední dny měsíce září. Pisálek seděl ve své pracovně, přehlížel kupící se podklady k nejrůznějším kauzám a zvažoval: Má udělat nejdříve posudek pro firmu, která ho již zaplatila a naléhavě na něj čeká nebo raději pro jinou firmu, která čeká méně naléhavě, a dosud nezaplatila? Když napíše nejdříve již zaplacený posudek, tak nic navíc nezíská. Kdyby udělal posudek dosud

nezaplacený, jistojistě by nebyl problém vyžádat si platbu při předání práce a získal by tak rychle další příjem.

Pisálek na chvíli zaváhal a pohlédl z okna. V zahradách byly vidět jabloně a hrušně s větvemi obtěžkanými plody. Pod nimi v záhonech se na keřících červenalý rajčata. I přes okenní sklo mohl vidět, jak jsou ty plody veliké, nadučené šťavnatou dužinou, do které se vpila celá končící vegetační sezóna – proměnlivé jaro, horké léto plné slunce i občasné deště počínajícího podzimu. Před prahy některých domů v okolí trůnily obrovité neforemné dýně, které měly jen před pár týdny ještě podobu bledých vadnoucích květů.

Všude bylo celkem ticho, jen dobře známé pravidelné vrzání nábytku lehounce zaznívalo otevřeným oknem od sousedů nejbližší k pracovně a dávalo tušit, že odpoledne již pokročilo a lidé se z práce pomalu sjíždějí domů. Od stromů u nedaleké kapličky bylo až sem do pracovny slyšet, jak občas s dutým plesknutím opadávají plody vlašského ořechu. Stromy rostly na veřejném prostoru a mezi některými obyvateli z okolí se strhávaly souboje ve stylu „catch as you can“ o to, kdo jich posbírá nejvíc. Jedním z těchto závodníků ve sběru plodů byl i sám pisálek a bylo tomu tak proto, protože chodil hrát každou neděli odpoledne fotbal, a on si dával rád před fotbalem kávičku s dortíkem a vůbec nejraději měl, když byl ten dortíček upečený z vlastnoručně sbíraných vlašských ořechů.

Pisálek se v pracovně ještě stále nerozhodl, kterému ze dvou požadovaných posudků dá přednost a jeho mysl přeskakovala z pracovní problematiky občas i na námět na esej o měsíci září, kterou musí co nevidět napsat. Zavázal se totiž na přelomu roku, že napíše každý měsíc esej na téma právě uběhlého měsíce. Nikdo ho k tomu v podstatě nenutil, i když rád tvrdil, že byl k tomu kýmsi „vyhecován“. To byla jen průhledná záminka, pravdou bylo, že měl prostě chuť něco takového vyzkoušet, a tak se vlastně tak trochu „vyhecoval“ sám. Jenomže co má napsat o měsíci září? Že v něm začíná nový školní rok? A taky fotbalová Liga mistrů? Nebo že v tom měsíci kdysi Hitler napadl Polsko? Tyto myšlenky pisálek okamžitě zavrhl. V Americe se slaví v září svátek práce, tak že by to byl měsíc práce? Pisálek se strašlivě zašklebil, protože kromě svých jiných mnoha špatných vlastností byl ještě k tomu i nesmírně líný, a znovu se úkosem podíval na připravené materiály k dvěma chystaným posudkům. Za nimi se začínala vršit další hromada materiálu, která se týkala další práce, o které zatím ještě mnoho nevěděl, ale už začínal tušit, že bude mnohem náročnější, než si myslel, když s lehkou myslí sliboval, že ji za ne příliš lukrativních podmínek udělá. Pisálek si povzdychl a spustil textový editor.

V tu chvíli se ve dveřích objevila pisálkova manželka a ptala se ho, jestli už obral keře ostružiníku na zahradě, aby ona mohla uvařit marmeládu na jeho oblíbené dortíčky z vlašských ořechů, díky kterým dává tolik gólů každou neděli na fotbálku. Po pravdě řekl, že ne, opětovně slíbil, že je za chvíli otrhá, a znovu se pustil do práce na posudku – samozřejmě se rozhodl pro ten, který pospíchal méně, a ještě nebyl zaplacený. Znovu však po chvíli jeho mysl utekla od práce k měsíci září a on znovu zaváhal, co je vlastně na září tak zajímavého.

Mnozí lidé odjíždějí v září na dovolenou. Říkají, že u moře v tu dobu panuje snesitelnější počasí a božský klid. Jiní jezdí za turistikou na hory nebo za cykloturistikou kamkoliv a tvrdí, že právě na tuto činnost jsou v září ideální podmínky. Pisálek však už dávno zjistil, že pro něj zářiová dovolená nepřichází do úvahy. V tu dobu se totiž vraceli do práce všichni jeho zákazníci, kteří celé léto proleňovali na chatách či u vody a najednou potřebovali mít vše hotové do druhého dne nebo ještě dříve. Ostatně úplně stejně na tom byla i jeho manželka, která zase pracovala ve škole a v září žádnou dovolenou nikdy nedostala.

Přesně ve chvíli, kdy si na ni vzpomněl, vstoupila pisálkova manželka znovu do pracovny a řekla, že až on natrhá ty ostružiny, možná by ještě mohli stihnout podvečerní procházku, na které by společně

posbírali šípky, které jsou již – jak vidno všude kolem - sytě červené a zralé. Přijdou vhod v zimě, až nastane doba chřipek a viróz, protože s tím vším neřádstvem umí dobře zatočit právě šípkový čaj.

Pisálek to slíbil a předstíral, že dál pracuje, i když v duchu se opět rozuvažoval nad tématem měsíce září. Od zmínky o šípkách jeho mysl přeskočila k houbám, které také býval zvyklý v tomto období sbírat. Jenomže letos to vypadalo na houbařskou bídu, protože závěr léta byl suchý. To by ale – uvažoval dál pisálek – zase mohlo znamenat, že bude dobrý rok pro vinaře, kterým naopak suchý a slunečný konec léta velmi vyhovuje. Víno je totiž další téma, které by se snad dalo s měsícem září nějakým oslím můstkem spojit.... Víno, víno a vinná réva, ... víno a vinobraní ... Tedy zase práce? Že by bylo září opravdu měsícem práce, jak tvrdí Američané?

Pisálek se vrtěl na židli, a co chvíli se rozhlížel z okna. Naproti bylo vidět, jak nějaký pantáta s manželkou očesávají jabloň. V dálce na horizontu přejížděl po poli vesele traktor a táhnul za sebou brány. Vrzání odvedle ustalo a po chvíli soused s manželkou – obdařený šťastnými úsměvy na tvářích – vyšli ven s proutěným košíkem a kráčeli k ořešákům u kapličky.

Ne, žádný měsíc práce! Září je přece měsícem energie! Energie, která je schovaná v ovoci, v podobě vitamínů, ve víně, po kterém se ženám překrásně lesknou oči, v ořeších, po kterých se dávají góly a v houbách, které mohou nasytit, anebo taky zabít. Tu energii tam příroda střádá den po dni po celý rok a právě na konci září je tam na samém vrcholu. Pisálek byl technicky vzdělaný a věděl, že nejdřív musí být energie (což je schopnost konat práci), a pak teprve může následovat nějaká aktivita.

A jaký z toho udělá pisálek závěr pro sebe? Pracovat na posudcích dnes nebude. Dá si s manželkou skleničku vína a půjdou společně posbírat ostružiny a šípky. A potom večer si dají další skleničky vína. Tedy produktu, ve kterém schopnost přírody ukládat energii a schopnost člověka ji znamenitým způsobem využít, dosáhla svého absolutního, nádherného a těžko překonatelného, společného vyvrcholení.

Říjen

Nelze pochopit podstatu měsíce října, aniž postavíme vedle sebe jeho začátek a konec:

I.

Probíhají první dny měsíce října. Je slunečno a teplo, prakticky panuje dokonalé letní počasí, jen bez únavného a úmorného vedra. Vzduch je křišťálový, obloha jako na pohlednicích, stromy všude kolem stále krásně zelené. Do lázeňského městečka Poděbrady přijíždí Lázeňský švihák svým dvojmístným sportovním sedanem. Je ve skvělé náladě, kterou umocňuje i rytmická moderní hudba pouštěná z palubního počítače do našlapaných reproduktorů nepozorovaně rozmístěných v kabině vozu. Otevírá střešní okýnko a nechává lehce cuchat svůj účes ve stylu Davida Beckhama. Je to příjemné. Je to příjemné tak, jako celá cesta sem, jako je příjemný pohled na polabskou krajinu, která se již vydala z letošní sklizně a nyní v poklidu očekává, co se s ní bude dít dál.

Lázeňský švihák dojíždí ke golfovému klubu a parkuje před klubhausem. Zde se potkává se svým dnešním protihráčem, dají si nejdřív lahodné espresso s mandlovou sušenkou a pak se oba vydají na hřiště. Lázeňský švihák je ve skvělé formě a vítězí výrazným rozdílem v součtu ran, kdy prakticky na

každé jamce ohrožoval par, třikrát se na něj i dostal a na tříparové devítce - po excelentním dražvu do grínu - uhrál dokonce birdie. V klubovně si pak vychutná svou vítěznou trofej – skleničku desetileté single malt whisky Laphroaig, která voní po rašelinách skotského ostrova Islay a chutná o to lahodněji, že ji zaplatil jeho dnešní soupeř.

Ale to už se vydává s pokročilým dnem do centra města, kde jej – s tmavými brýlemi na očích a v tichém nenápadném místě za alejí kaštanů u Labe – čeká krásná mladá dáma, se kterou bude trávit dnešní večer a noc. Chvíli se spolu procházejí stromořadím a pozorují uklidňující řeku, jak pozvolna plyne dál a dál směrem na severozápad, ale pak už se vydají do malého, ale prvotřídního hotýlku na okraji promenády.

Zde pobudou nějakou dobu na pokoji, znovu se z něj vzdálí, aby povečeřeli úžasně kořeněnou kachnu s červeným vínem v čínské restauraci naproti sochy Jiřího z Poděbrad a po digestivu, které se podává na účet podniku se do útulného hotelového pokoje s prostornou postelí znovu dychtivě vrátí. Když z něj ráno vycházejí na snídani, potkají se ve dveřích s ženou středního věku, která právě vychází z vedlejšího pokoje. Její pobavený úsměv a zaujatý výraz v očích vedou Lázeňského šviháka k domněnce, že musela v noci obdivovat hlasitost projevu jeho partnerky i úctyhodnou délku trvání těchto zvuků. Je sice klidně možné, že ta sousedka neslyšela vůbec nic a kdo ví, na co to ráno právě myslela, ale dopřejme Lázeňskému švihákovi jeho fantasmagorické představy, které občas mívá.

Po výtečné snídani servírované na terase hotelu sousedící s fontánou na kolonádě se oba vydávají na krátkou procházku, zakončenou vynikajícím kapučínem v luxusní kavárně No. 890 za obřímí terasovými okny vedoucími na zahradu. Teprve pak se spolu loučí a rozjíždějí se pryč. Nedělní dopoledne je prosluněné a voňavé stejně jako předchozí den a Lázeňský švihák si opět stahuje střešní okénko a pouští příjemnou hudbu. Odjíždí z Poděbrad – spokojený, uvolněný a sebevědomý - vstříc novým výzvám, novým zážitkům, novým úžasným dobrodružstvím.

II.

Probíhají poslední dny měsíce října. Nad Labem se drží mlha, a nízká oblačnost v okolí svírá městečko Poděbrady vlezlým nepříjemným chladem. Park kolem řeky i kolonáda se zaplnily hromadami napadaného listí a rozšlapaných kaštanů, nad kterými trčí k nebi prakticky už úplně nahé koruny stromů.

Do městečka přijíždí svým letitým astmatickým automobilem Lázeňský pacient se svou manželkou, aby zde strávili cosi, co by se snad dalo nazvat „ozdravným víkendem“. Podařilo se jim totiž sehnat zlevněný balíček některých procedur, o kterých se domnívali, že by mohly aspoň trochu posloužit jejich chátrajícím kloubům a cévám.

První zklamání zažívají oba manželé hned při příjezdu k hotelu, kde zjišťují, že jej obsadila teambuildingová aktivita jakési zahraniční firmy, takže oni byli bez varování přesunuti do nedalekého penzionu, který sice k hotelu patřil, ale který je nehezky, neosobní a prakticky bez jakéhokoliv vybavení. Navíc se v něm dosud netopilo, takže jejich pokoj je studený.

Zbytek soboty stráví manželé poctivým obcházením procedur, občasným dohadováním s personálem a vzájemným vrčením, kdy jeden osočuje druhého, že za vzniklé problémy může. Podvečerní návrat na pokoj přináší zjištění, že v pokoji se sice již začalo po četných urgencích topit, nicméně je v něm stále zima. Proto opustí původní představy o erotických aktivitách, odloží je na později, a vydají se

raději do vyhlášené čínské restaurace u busty Jiříka z Poděbrad na večeři. Kořeněné pikantní jídlo jim však rozbouří žaludek tak, že sexuální aktivity zcela vynechají a po požití několika druhů pilulek jsou jakž takž schopni na vše zapomenout a usnout.

Druhý den se chtějí po procedurách projít po kolonádě, ale tam je taková mlha a chlad, že z nudy skončí raději na hradě v malém muzeu místních dějin. Muzeum se skládá z pouhých tří místností a nic zvláštního se tam nedoví. (Snad jen to, že Jiří z Poděbrad se v patnáctém století snažil o sjednocení Evropy proti islámskému nebezpečí z Východu, evropští mocní jej však nebrali vážně, žádné jeho návrhy nepřijali a posléze jej i připravili o trůn. Taková to tenkrát byla podivná doba.)

Po opuštění muzea zjišťuje Lázeňský pacient a jeho žena, že venku je stále větší a větší zima a rozhodují se dát si před odjezdem čaj s citronem v proslavené kavárně No. 890. Ta je však beznadějně zaplněná lidmi, kteří se sem taky přišli zahřát, takže se nikomu nechce odcházet.

Lázeňští pacienti tedy nasednou prokřehlí do auta, na třetí pokus jej nastartují a vydají se k domovu. Přejíždějí most přes Labe, nad kterým se prohání studený vítr, a ve kterém odplouvají do Severního moře tuny napadaného listí z okolních stromů. Manželé odjíždějí s nejasným pocitem, že všude kolem bezohledně řádí neúprosný terorista. Je to čas. Čas, který všechno mění, všechno ničí, nikoho se na nic neptá a všechno si udělá, jak chce sám.

Bezohledný, pádící čas, jehož symbolem v kalendáři je měsíc říjen.

Listopad

Listopad je prý měsícem lovu. Taky ovšem třídních schůzek. Konec konců, ty třídní schůzky s lovem hodně souvisejí. Na nich právě začíná ten celoživotní lov úspěchů, honba za kořistí, čekání na příležitosti a posléze jejich skolení. Celoživotní lov v bezbřehé honitbě plné překážek a nástrah, kterou je svět všude kolem nás. A nikde jinde se tak výrazně neprojevují rozdílné dispozice a vlohy, jako na tomto celosvětovém loveckém kolbišti.

Co se mě týče, narážel jsem vždy na poněkud zapeklitý problém v komunikaci s okolními lovci, který spočíval v tom, že jsem často zůstával nepochopen, ba, co víc: často jsem byl pochopen zcela v opačném významu, než jsem očekával. Přitom vím, že to není problém můj, ale těch jiných lovců, kteří se pohybovali okolo mě.

Předchozí odstavec asi nebyl úplně jasný, tak to raději řeknu úplně otevřeně: Považuji se za mnohem inteligentnější bytost, než jaká je drtivá většina lidí, se kterými jsem se kdy potkal. Proto mám ale velký problém se s tou hloupější většinou domluvit. Možná vám přijde mé tvrzení příliš drzé, ale já si prostě myslím, že v mém věku už nemá smysl si hrát na nějakou falešnou skromnost. Ostatně, zrovna vás – čtenáře mých esejů – by to tvrzení nemělo vůbec popuzovat. Dávám si totiž bedlivý pozor na to, komu své eseje posílám a posílám je zásadně lidem, které považuji za buďto stejně inteligentní nebo za ještě inteligentnější, než jsem já sám.

Tím ale nechci nikomu pochlebovat. Za svou inteligenci si stejně nic nekoupíme. Naopak. Všichni přece dávno víme, že největší úspěchy na světových lovištích nemají ti inteligentní, ale ti, kteří jsou průměrní, pracovití a pečliví. Jediné privilegium, které má inteligentní člověk, je, že se může někdy nad těmi průměrnými nebo hloupými tiše ale srdečně pousmát. (Ono je to vlastně ještě složitější. Ten

inteligentní člověk se postupně naučí hlavně se pousmívat sám nad sebou a právě jen v tom spočívá jeho hlavní, ale relativně malé privilegium.)

Vraťme se ale na listopadové třídní schůzky. Byl jsem zde mimo jiné informován o tom, že na lyžařský výcvik v kvintě, na který jsem přihlásil svého syna, není automatický nárok, ale že se účastníci budou „selektivně vybírat.“ Na to jsem reagoval emailovým dopisem odpovědnému zástupci ředitele školy, na to jsem od něj dostal odpověď, a na to jsem ještě krátce znovu odpověděl. Někdy, nejlepší, co může autor literárního textu udělat, je přepsat skutečnost, tak, jak byla napsána životem a nepřidat k tomu ani čárku:

Autor píše zástupci ředitele

Včera jsem slyšel na třídních schůzkách, že lyžařský výcvik v kvintě bude „selektivní záležitost“ a že účast na něm bude předmětem jakéhosi výběru. Pokud je to tak, dovoluji, abych nad tímto postupem vyjádřil své rozčarování, a to bez ohledu na to, jestli se tato selekce bude nebo nebude týkat našeho syna. Myslím si totiž, že lyžařský výcvik má svou dobrou tradici a patří ke školním létům v České republice stejně jako vysvědčení, třídní schůzky nebo třeba taneční a každá generace by si to měla prožít. Tím spíše na gymnáziu, které se specificky hlásí ke sportovní náplni. Možná jsem však jen informace špatně pochopil, v tom případě se omlouvám. V podstatě bych byl rád, kdyby tomu tak bylo.

Zástupce ředitele píše autorovi

V reakci na mail k účasti studentů na lyžařský zájezd spolupořádaný naší školou sděluji, že opravdu výběr probíhá, protože se akce účastní i žáci z oboru vzdělávání se sportovní přípravou, kde trenéři sportovních specializací výběr provádějí. Vzhledem k omezené kapacitě míst v autobuse jsme limitováni! Tento případný problém a rovněž vystupování žáků na mimoškolních akcích byl řešen také na řádné poradě předmětové komise tělesné výchovy na počátku tohoto školního roku. Lyžařský výcvik je akcí výběrovou, jako účast žáků naší školy v jiných projektech mezinárodní nebo národní působnosti. Povinnosti učitele je předcházení rizikům a do této kategorie patří lyžařské kurzy. Proto po ukončení termínu přihlášek bude školou vydáno pro žáky organizační opatření k letošnímu kurzu. Pokud jste v řádném termínu uhradili zálohu lyžařského kurzu za Vašeho syna, není důvodu, aby se akce nezúčastnil. Musím se ovšem ohradit proti výrazům, které uvádíte, jako je selektivní výběr a selektivní záležitost ve věci účasti žáků na lyžařském kursu! Toto jsem konzultoval s třídní učitelkou Vašeho syna. Nic takového nebylo řečeno ani učitelům doporučováno, aby sdělovali rodičům. Já rovněž nic podobného nepoužil.

Autor píše zástupci ředitele

Děkuji za odpověď. Přestože si myslím, že selekce a výběr je jedno a totéž, uzavřeme tu debatu a jsem rád, že jsem asi něco špatně pochopil, a že věci jsou v pořádku, a na lyžák, že pojedou všichni přihlášení. Omlouvám se, a kdybyste cokoliv potřeboval, jsem k dispozici.

Po této korespondenci pan zástupce ředitele údajně přestal synovi odpovídat na pozdravy. Obávám se, že jeho šance na úspěch v pomyslném celoživotním lovišti opět poněkud poklesly. Což mě mrzí, ale nic s tím nenadělám. Poslal jsem své děti do této honitby stejně nepřipravené, jako jsem sem byl kdysi poslán já sám. Do honitby jménem Svět, kterou si můžeme zjednodušeně představit jako studený, temný a prázdný listopadový les, ve kterém nemáme pro přežití k dispozici nic víc než holé ruce. (A mozek.)

Prosinec

Mnoho lidí bude asi považovat prosinec za měsíc rodiny, proto dovoluji, abych pouť kalendářními měsíci uzavřel krátkým pojednáním na toto téma:

V roce 2015 jsem podezřele často slýchal od různých známých, že se distancují od svých sourozenců. „S bratrem se nestýkám už léta,“ svěřil se mi ne jeden obchodní partner během pracovního oběda. „S rodinou manželova bratra jsme se neviděli už více než pět let,“ řekla mi geoložka, se kterou jsme jeli navštívit lokalitu stavby. A tak dál a tak podobně. Jakoby chtěli zdůraznit svůj odstup, svou nezávislost na těch nepříjemných podivínech, kteří shodou okolností mají bohužel stejnou krev. Konec konců i moje rodina, která je z manželčiny strany italského původu, prodělává v nepravidelných intervalech – jak to říci – ostré názorové střety s rodinou manželčina bratra. No a moje vlastní sestra, která tu už ani nemusela být, (kdybych pro ni kdysi dávno neplaval až daleko do otevřeného moře, když nám odplula na dovolené s matrací, zatímco naši rodiče popíjeli pivo s nějakými Němci na pláži), a která mi každý rok upeče k narozeninám polosyrové tyčinky, mi teď s protivnou drzostí vyčtla ohrožení svého života při kanoistické výpravě, na kterou jsem ji půjčil zánovní nafukovací kajak, a který ona hbitě proměnila v cáry gumotextilu.

Na konci tohoto roku můj sedmaosmdesátiletý otec spadl z žebříku a zlomil si čtyři žebra. Poležel si dva týdny ve fifejdské nemocnici a když jsem pro něj přijel, abych ho odvezl domů, seděla u lůžka jeho – o rok starší – sestra, tedy moje teta. Seděla tam, jako vždy hezky upravená a jako vždy trochu ustaraná a zároveň trošku rozpačitě usměvavá, jak už tety bývají, a říkala, že pojedje s mým otcem k němu domů a den dva tam s ním zůstane. Tak jsem je naložil do auta a vydal se k otci do Zábřehu. Tu cestu jsme ovšem vnímali každý jinak: Úsek mezi nemocnicí a novoveskou vodárnou je pro mě nepříjemná silnice plná křižovatek a aut, kterou když neprojedu do pěti minut, tak nadávám jako špaček. Ale pro ně dva je to cesta, kde kdysi chodívali s maminkou a tatínkem na nedělní výlety – šli z rodných Fifejd do hulváckých Benátek, tam dostali zmrzlinu a citronádu, povozili se na lodičkách a zase se večer vrátili domů. Dneska je to dávno pryč, nežijí už jejich rodiče, ani jejich vlastní partneři a rodiny jejich dětí i vnoučat už mají svoje dospělé životy, ale oni dva tu pořád jsou, koukají se z okna mého auta a komentují kdekaký kout, kdekaké haraburdí, kdekakou souvislost.

No, a měsíc prosinec, který představuje také konec kalendářního roku, vesele pokračoval dál svým obvyklým strhujícím tempem, prosvištěly Vánoce, pár výletů do hor, trocha oddychu přes dny volna, a už je tu konec roku, Silvestr, sedíme s přáteli v útulné, vytopené beskydské chaloupce a čekáme na půlnoc a bouchání zátek. Jeden z kamarádů vypráví o svých sourozencích, kterých má pět, z toho ovšem dva jsou nevlastní a otcem přiznání až po matčině smrti. Kromě toho ještě prý existují další tři, víceméně neznámí a ztraceni kdesi v Rusku, kam kdysi jezdíval tatínek mého přítele na dlouhé služební pobyty.

No, a tak sedím u vína, poslouchám, pozoruji hodiny tikající neomylně ke dvanáctce a myslím na svého tatínka, kterému hned po půlnoci zatelefonuji a popřeji mu hodně zdraví, hlavně aby už nelezl na žebříky, a kterého pořád vidím, jak sedí se svou bezmála devadesátiletou sestrou v mém autě a hledí spolu z okna a komentují, třeba, že v domě, kde kdysi bydlel pan fotograf Grussmann, svého času jediný majitel fotografického aparátu v celých Mariánských Horách, dnes sídlí velkodistributor elektroniky a počítačové techniky.

(Svoji nezdárné sestře volat nebudu. Je mladší, měla by vědět, co se sluší a patří, a zavolat mi sama.)